

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 601/2021-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou M Kojtalová, s. r. o., Antona Bernoláka 51, Žilina, IČO 47 258 608, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Michaela Řiháková Kojtalová, LL.M., proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 48 T 68/2019 z 2. februára 2021, ako aj proti postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Žilina č. k. 48 T 68/2019 z 2. februára 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky vlastniť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Žilina č. k. 48 T 68/2019 z 2. februára 2021 **zrušuje a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Žilina **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **460,90 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. februára 2021 domáhala vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) č. k. 48 T 68/2019 z 2. februára 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka navrhovala, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, a zároveň si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že opatrením okresného súdu č. k. 29 Tp 31/2019 zo 14. mája 2019 bola sťažovateľka ustanovená ako obhajkyňa obvineného [REDAKOVANÉ] stíhaného za prečin výtržníctva podľa § 348 ods. 1 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Následným opatrením okresného súdu č. k. 48 T 68/2019 z 15. augusta 2019 bolo zrušené ustanovenie sťažovateľky ako obhajkyne, pretože lustráciou z 15. augusta 2019 konajúci súd zistil, že obvinený sa už nenachádza v evidencii Zväzu väzenskej a justičnej stráže, a tak u neho zanikol dôvod povinnej obhajoby podľa § 37 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov. Navyše z opatrenia je zrejmé, že obvinený [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] zomrel. Vyúčtovaním podaným elektronickými prostriedkami 5. septembra 2019 si sťažovateľka uplatnila trovy obhajoby vo výške 440,13 eur. Okresný súd (obsadený vyšším súdnym úradníkom) ale uznesením č. k. 48 T 68/2019 z 24. novembra 2020 priznal sťažovateľke odmenu a náhradu hotových výdavkov iba vo výške 355,65 eur, pričom okresný súd sťažovateľke neposkytol odmenu za právny úkon prípravy a prevzatia právneho zastúpenia s odôvodnením, že z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 To 36/1992 vyplýva, že právny úkon prípravy a prevzatia zahŕňa aj štúdium spisu ako neoddeliteľnú súčasť prípravy obhajoby. Sťažovateľka podala proti predmetnému uzneseniu okresného súdu vydanému vyšším súdnym úradníkom 1. decembra 2020 sťažnosť, ktorú odôvodnila tým, že 30. mája 2019 vykonala s obvineným poradu, ktorá sa konala v Ústave na výkon väzby Žilina. Okrem porady sťažovateľka 30. mája 2019 v rámci prevzatia obhajoby nazrela aj do originálu vyšetrovacieho spisu, ktorý jej bol poskytnutý na preštudovanie s možnosťou vyhotovenia fotokópií, pričom porada s klientom sa vykonala až po naštudovaní si vyšetrovacieho spisu. Napadnutým uznesením okresný súd obsadený už sudcom sťažnosť sťažovateľky zamietol, pričom konštatoval, že o každom nahliadnutí do vyšetrovacieho spisu majú byť vo vyšetrovacom spise úradné záznamy, ktoré preukazujú nielen to, či obhajca nahliadol do spisu, ale aj to, či si z neho dal vyhotoviť fotokópie, v danom prípade však súd žiadnu z týchto skutočností nepovažoval zo spisu za preukázanú a nepreukázala mu ju ani ustanovená obhajkyňa.

3. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti najprv poukázala na to, že judikát najvyššieho súdu, na ktorý odkázal okresný súd, neupravuje, akou formou sa má zo strany advokáta preukázať štúdium spisu. Sťažovateľka v rámci svojho vyúčtovania predložila súdu jednak potvrdenie o vykonanej prvej porade s klientom z 30. mája 2019. A čo sa týka úradného záznamu o nahliadnutí do vyšetrovacieho spisu, tento má byť zažurnalizovaný vo vyšetrovacom spise, ktorý bol predložený súdu na ďalší procesný postup, keďže podľa oznámenia z 8. augusta 2019 bola na obvineného podaná obžaloba. Sťažovateľka je toho názoru, že z listinného dôkazu – záznamu o nazretí do vyšetrovacieho spisu z 30. mája 2019, ktorý je súčasťou vyšetrovacieho spisu, a preto ho sťažovateľka opätovne nepredkladala súdu, jednoznačne vyplýva, že advokátke bol vyšetrovateľom [REDAKOVANÉ] poskytnutý vyšetrovací spis 30. mája 2019 od 10.00 h do 10.20 h s tým, že mala možnosť si vyhotoviť fotokópie spisu, s tým, že ju vyšetrovateľ oboznámil s podstatnými okolnosťami prípadu, a rovnako zo záznamu o porade s klientom z 30. mája 2019 jednoznačne vyplýva, že s ním bola vykonaná prvá porada, kde bol

obvinený poučený nielen zo strany vyšetrovateľa, ale aj zo strany advokátky o svojich právach vzťahujúcich sa na vyšetrovanú vec.

4. Sťažovateľka teda tvrdila, že jej patrí aj odmena za prevzatie a prípravu obhajoby a tým, že jej ju okresný súd nepriznal, porušil jej právo vlastníť majetok, ako aj právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

5. Ústavný súd predmetnú ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 601/2021-7 z 30. novembra 2021 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

6. Ústavný súd následne výzvou zo 6. decembra 2021 vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti. Podpredsedníčka okresného súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 10. januára 2022 zdôraznila, že jediným záznamom o preštudovaní vyšetrovacieho spisu bol záznam až z 19. júla 2019 (č. 1. 116 až 118 vyšetrovacieho spisu). Hoci sťažovateľka predložila spolu s opravným prostriedkom proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka aj kópiu úradného záznamu z 30. mája 2019, ktorej obsahom je potvrdenie vydané obvineným o prvej porade s ustanovenou advokátkou, podpredsedníčka poukázala na vyjadrenie zákonného sudcu, podľa ktorého sa záznam o nazretí do vyšetrovacieho spisu z 30. mája 2019, na ktorý odkazovala sťažovateľka, vo vyšetrovacom spise jednoducho nenachádza.

7. Po doručení vyjadrenia okresného súdu ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky, aby v prípade, ak by to sťažovateľka považovala za potrebné, zaujala stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, ktoré jej v prílohe zaslal. V podaní doručenom ústavnému súdu 1. februára 2022 sťažovateľka pripojila kópiu elektronickej komunikácie s vyšetrovateľom [REDAKOVANÉ], ktorý uviedol, že záznam o nazretí do spisu z 30. mája 2019 zrejme omylom nezaradil do originálu vyšetrovacieho spisu, ale v rámci konceptu vyšetrovacieho spisu, ktorý zostal na polícii ho našiel medzi písomnosťami, ktoré boli voľne založené v tomto koncepte spisu (napr. štatistické formuláre a kópie rozhodnutí). Sťažovateľka preto uviedla, že predmetný záznam o nazretí do spisu sa nenachádzal v súdnom spise pre pochybenie vyšetrovateľa pri tvorbe vyšetrovacieho spisu a táto okolnosť nemôže ísť na ťarchu advokátky, ktorá si poradou s klientom a preštudovaním spisu splnila všetky predpoklady na priznanie odmeny za tento úkon. Navyše sťažovateľka v čase podania žiadosti a uplatnenia odmeny za právnu pomoc nemala žiadnu vedomosť o tom, že by sa príslušný záznam o nazretí do spisu z 30. mája 2019 nemal nachádzať v súdnom spise, a vychádzala preto z toho, že skutočnosti známe súdu nemusí preukazovať.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s podaniami účastníkov došiel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno v tomto prípade očakávať ďalšie objasnenie veci.

III. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či napadnutým uznesením okresného súdu, resp. postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

11. Ak súd alebo iný orgán koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu alebo inú právnu ochranu. Právo na súdnu a inú právnu ochranu poskytuje ústava každému právu, ktoré je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravené a ktorého sa zákonom ustanoveným postupom možno domáhať na súdnom alebo inom orgáne Slovenskej republiky. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov. Každé konanie súdu alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu alebo inú právnu ochranu (I. ÚS 26/94).

12. Ochrana podľa čl. 20 ods. 1 ústavy požíva aj náhrada trov konania (II. ÚS 31/04). Aj odmenu za poskytovanie právnej pomoci súdom ustanovenému obhajcovi považuje ústavný súd za majetok patriaci ustanovenému obhajcovi, ktorý nadobúda právoplatným výrokom všeobecného súdu o jeho priznaní.

13. Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu nákladov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citel'ne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym vybočením z pravidiel upravujúcich toto konanie, resp. pokiaľ by išlo o svojvôľu, prepíaty formalizmus či celkom nedostatočné odôvodnenie výroku o trovách (napr. II. ÚS 478/2014, I. ÚS 112/2019).

14. Po vyžiadaní konceptu vyšetrovacieho spisu a po jeho porovnaní s taktiež pripojeným súdnym spisom, ktorého súčasťou je originál vyšetrovacieho spisu, ústavný súd zistil, že v koncepte vyšetrovacieho spisu je na zadnej strane spisového obalu pripnutý úradný záznam z 27. januára 2022 (č. l. 169), ktorý sa v origináli vyšetrovacieho spisu v rámci trestného spisu nenachádza. V tomto úradnom zázname vyšetrovateľ [REDAKOVANÉ] uviedol, že po žiadosti sťažovateľky, aby skontroloval, či sa vo vyšetrovacom spise nachádza záznam o jej nahliadnutí

do spisu 30. mája 2019, zistil, že takýto záznam nie je poznačený v obsahu spisu, nenachádzal sa ani v ostatnom spisovom materiáli, no po prelistovaní písomností, ktoré boli voľne vložené v koncepte spisu, t. j. štatistické formuláre a kópie rozhodnutí, našiel dva výtlačky záznamu o nazretí do vyšetrovacieho spisu z 30. mája 2019, podľa ktorého sťažovateľka za prítomnosti vyšetrovateľa nahliadla do spisu v čase 10.00 h až 10.20 h za súčasného vyhotovenia kópii listín. Predmetné výtlačky záznamu o nazretí boli pripojené k úradnému záznamu vyšetrovateľa (č. l. 170 a 171).

15. Vzhľadom na už uvedené okolnosti je zrejmé, že pri vyhotovovaní vyšetrovacieho spisu vyšetrovateľom došlo k pochybeniu, ktoré malo za následok, že v origináli vyšetrovacieho spisu a následne aj v samotnom súdnom spise chýbal záznam o nazretí do spisu, ktorý by preukazoval okrem iného aj nárok sťažovateľky na odmenu za právny úkon prípravy a prevzatia právneho zastúpenia. Zároveň ústavný súd podotýka, že o povahe tohto pochybenia sťažovateľka nemohla vedieť v momente, keď si uplatnila odmenu za právnu pomoc. Výsledkom tohto pochybenia bolo rozhodnutie okresného súdu o priznaní odmeny a náhrady hotových výdavkov sťažovateľky, ktoré bolo v rozpore s objektívnym skutkovým stavom. Ústavný súd konštatuje, že takýto aj keď okresným súdom nezavinený rozpor (a s ním spojené faktické ignorovanie úkonu sťažovateľky, za ktorý si uplatnila odmenu) v konečnom dôsledku predstavuje zásah do základného práva na súdnu ochranu (ako aj základného práva vlastníť majetok) v takej intenzite, ktorá odôvodňuje ingerenciu ústavného súdu aj vo sfére „menej významného“ rozhodovania o odmene a náhrade za poskytovanie právnej pomoci súdom ustanovenej obhajkyne.

16. Ústavný súd ďalej konštatuje, že aj keď sa pochybenia dopustil ešte vyšetrovateľ, a nie okresný súd, ktorý vydal napadnuté uznesenie, táto okolnosť z hľadiska ústavného prieskumu nie je rozhodujúca. Keďže v predmetnej procesnej situácii rozhodoval o odmene a náhrade za poskytovanie právnej pomoci až okresný súd, samotné porušenie základného práva na súdnu ochranu a ochranu majetku možno napraviť iba zrušením napadnutého rozhodnutia okresného súdu (m. m. I. ÚS 112/2019). Pochybenie vyšetrovateľa v tomto kontexte spadá do postupu, ktorý viedol k vydaniu napadnutého uznesenia.

17. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti došlo napadnutým uznesením okresného súdu k porušeniu čl. 20, ako aj čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Právny následok nálezu

18. V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

19. V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

21. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

22. V zmysle § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. b); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

23. Pretože ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením okresného súdu boli porušené základné práva sťažovateľky podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné zároveň v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodnúť o jeho zrušení a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľky aj vrátiť vec v zmysle § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku tohto nálezu).

24. Po vrátení veci okresnému súdu bude jeho povinnosťou znova rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľky proti rozhodnutiu okresného súdu č. k. 48 T 68/2019-144 z 24. novembra 2020 o priznaní odmeny a náhrady hotových výdavkov ustanovenej obhajkyne. Okresný súd bude musieť zároveň skompletizovať, resp. doplniť súdny spis (vyžiadanim konceptu vyšetrovacieho spisu, pozn.) tak, aby mal k dispozícii všetky relevantné podklady na rozhodnutie v súlade s objektívnym skutkovým stavom.

V.

Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 460,90 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

26. Ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľky náhradu trov konania v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2021 v sume 181,17 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2021 v sume 10,87 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Uvedené sumy sú navýšené o 20 % daň z pridanej hodnoty.

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

28. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu